

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ТУРИЗМУ І КУРОРТІВ МІНІСТЕРСТВА
КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

ЧЕРКАСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ТУРИСТИЧНА АСОЦІАЦІЯ МІОРЩИНИ «КАРПАТИ-ТІСА»
КОШИЦЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (СЛОВАЧЧИНА)
БІЛГОРОДСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РОСІЯ)
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ТУРИСТИЧНИЙ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИЙ
БІЗНЕС В УКРАЇНІ:
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА РЕГУЛЮВАННЯ»**

17 - 19 березня 2010 року, м. Черкаси

Редакційна колегія:*Качала Т.М.*, д.е.н., професор;*Хомяков В.І.*, д.т.н., професор;*Губа П.І.*, д.і.н., професор;*Чепурда Л.М.*, к.е.н., доцент;*Штак Л.О.*, к.е.н., доцентВідповідальна за випуск: *Новікова Ю.М.*

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Туристичний та готельно-ресторанний бізнес в Україні: проблеми розвитку та регулювання»: 17 – 19 березня 2010 року, м. Черкаси [Гексет] / М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2010. – 272 с.

Розглянуто актуальні питання стратегічного розвитку туристичного та готельно-ресторанного бізнесу в Україні і світі. Проаналізовано сучасні тенденції, проблеми державного регулювання та інтеграції України до світового простору в галузі туризму. Розкрито актуальні проблеми менеджменту та маркетингу, планування та пропонування діяльності підприємств туристичного та готельно-ресторанного бізнесу. Проаналізовано науковий базис новітніх технологій в галузі туризму.

Для науковців, студентів, аспірантів та фахівців галузі

УДК 379.85:640.4(063)

ББК 65.433

*В авторській редакції*Технічний редактор *Давиденко К.В.*Комп'ютерна верстка *Волшок Е.І.*

Підписано до друку 12.03.2010. Формат 60x84 1/16. Папір офісний. Гарнітура Times New Roman. Друк оперативний. Ум. друк. арк. 15,81. Обл. вид. арк. 19,2. Тираж 80 прим. Зам. № 10-0050.

Черкаський державний технологічний університет

Свідчення про державну реєстрацію ДК № 896 від 16.01.2002 р.
Надруковано в редакційно-видавничому центрі ЧДТУ
бульвар Шевченка, 160, м. Черкаси, 13006

Розпочинаючи роботу першої на Черкащині Міжнародної науково-практичної конференції «Туристичний та готельно-ресторанний бізнес в Україні: проблеми розвитку та регулювання», хочу щиро привітати на гостинній черкаській землі знаних науковців і фахівців галузі практично з усіх регіонів нашої держави, а також із близького й далекого зарубіжжя.

Слід зазначити, що інтеграція України у світовий економічний простір потребує значних змін у системі пріоритетів політики держави щодо розвитку пріоритетних галузей економіки, однією з яких є туризм.

У сучасному цивілізованому, стрімкому і динамічному світі неможливо уявити людину без відпочинку. Збільшення тривалості вільного часу, поліпшення оплати праці, бурхливий ритм життя сприяють тому, що люди намагаються урізноманітнювати своє дозвілля, пізнавати нове, саморозвиватися та самовдосконалюватися, і туризм для цього є одним із важливих способів досягнення.

Утвердження України у світі як туристської держави неможливе без розвитку туристичної галузі в регіонах. Черкаська область, як і в цілому Україна, має потужні рекреаційні ресурси для розвитку національного та міжнародного туризму. У нас розвиваються дитячий, культурно-пізнавальний, лікувально-оздоровчий, спортивний, релігійний, екологічний, сільський (зелений), мисливський та інші види туризму. Черкащина є осердям держави у географічному розумінні (поблизу м. Шпола знаходиться географічний центр України), а також є серцем України в її історичному, політичному, духовному, культурному розвитку. Саме тому набула державної підтримки програма „Золота підкова Черкащини”, реалізація якої потребує підготовлених, висококваліфікованих спеціалістів туристичної галузі.

Хочу відзначити, що у роботі конференції беруть участь не лише вітчизняні, але й зарубіжні науковці різних галузей знань: економіки, менеджменту, маркетингу, технології і сервісу тощо. Це дасть змогу ретельніше піти до розкриття проблем розвитку туристичного та готельно-ресторанного бізнесу в Україні, поділитися передовим досвідом щодо впровадження інноваційних технологій в галузі туризму.

Сподіваюсь, що за результатами роботи цієї конференції будуть визначені основні стратегії розвитку туристичного та готельно-ресторанного бізнесу з урахуванням національних інтересів України у контексті спільного європейського та світового економічного простору.

Бажаю успішної роботи всім учасникам Міжнародної науково-практичної конференції «Туристичний та готельно-ресторанний бізнес в Україні: проблеми розвитку та регулювання»!

*З повагою**ректор Черкаського державного технологічного університету,**д.т.н., професор,**заслужений працівник народної освіти України***Ю.Г.Лєга**

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Чепурда Л.М. РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ.....	4
Шандор Ф.Ф. ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ТУРИЗМУ: ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ.....	7
Мельниченко С.В. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ТУРИЗМІ.....	20
Ravol Rybar, Koval Oleksandr THE SOCIAL MECHANISM OF ESTABLISHING TOURIST ECONOMIC ORGANIZATIONS.....	23
Egri Sándor, Шандор Ф.Ф. ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ БРЕНД В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ТУРИСТСЬКОГО БРЕНДУ «КАРПАТИ».....	30
Якимчук С.В. КЛАСТЕРНИЙ ПОДХОД РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ БЕЛГОРОДСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	39
Бушин М.І. Новікова Ю.М. ОЦІНКА ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ «ЗОЛОТА ПІДКОВА ЧЕРКАЩИНИ».....	44
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ	
Губа П.І. СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНИХ ОБ'ЄКТІВ ШЕВЧЕНКІВСЬКОЇ СНАДЦІНИ НА ЧЕРКАЩИНІ.....	48
Бучко Ж.І., Круль Г.Я., Чернюх А.І. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГАСТРОНОМІЧНОГО ТУРИЗМУ НА ТЕРИТОРІЇ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ.....	51
Шульгіна Л.М., Потішук В.В. МАРКЕТИНГОВИЙ ЛЕВЕРИДЖ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМНОГО ЛЕВЕРИДЖУ.....	54
Чепурда Г.М. BUSINESS TRAVEL IN UKRAINE: PROSPECTS OF THE DEVELOPMENT.....	57
Костиюкова О.М. ПРОБЛЕМИ ЯКОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ СФЕРИ ТУРИЗМУ З УРАХУВАННЯМ ЇЇ ПЕРСПЕКТИВНОГО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ.....	59
Вовкотруб Ю.М. АНАЛІЗ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЛИСЯНСЬКОГО РАЙОНУ.....	62

Напівкін П.М. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ПРИМІСЬКОЇ ЗОНИ ЛЬВОВА.....	64
Чепурда Г.М., Мархай С.О. CARPATHIAN REGION: PROSPECTS OF THE DEVELOPMENT OF EXCURSION TOURISM.....	68
Скрипник Л.В. ТУРИСТИЧНА ГАЛУЗЬ ЧЕРКАЩИНИ: ІСТОРІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	70
Ткач В.В. СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ЧЕРКАЩИНИ.....	73
Собко А.Б. АНАЛІЗ ХАРЧОВОГО РАЦІОНУ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО ЗАКЛАДУ.....	76
Чепурда Г.М., Карамчук І.О. NEW VECTORS OF THE DEVELOPMENT OF TOURISM INDUSTRY IN THE CRIMEA REGION.....	79
Губа П.І., Крайно О. М. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ (НА ПРИКЛАДІ ІСТОРИЧНИХ ЗАМКІВ ЗАКАРПАТТЯ).....	82
Чепурда Г.М., Журавель Л.О. RELIGIOUS TOURISM: PROSPECTS OF THE DEVELOPMENT OF EXCURSION SERVICE.....	84
Скрипник Л.В., Бойко А.В. ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	87
Шпак Л.О., Журавель С.Р. ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА КАРПАТ.....	89
Бондар А.І. ЕКОЛОГІЧНО-ОРІЄНТОВАНИ ВИДИ ТУРИЗМУ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ТУРИСТИЧНИХ ПРОДУКТІВ.....	93
Чепурда Л.М., Котеленець Д.В. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ.....	95
Корнілова Н.В., Соловей С.В. ОЦІНКА ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	98
Шпак Л.О., Кремньова А.О. СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ.....	10
Шпак Л.О., Салтикова А.Ю. СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА.....	10

not only by the crisis, but also by lack of effective advertising, which could promote Crimea as an attractive tourist destination [3, 97]. Some companies advertise themselves on their own, but this is not enough. This trend needs centralized program of promotion. Crimea is traditionally tourism region, oriented on summer vacations for many years. However, today in Crimea there are a lot of possibilities for organizing and holding events for business tourism. In peninsula, there are a lot of modern hotels, that offer conference services, medical spa and entertainment complexes and other objects. The marine stations in Evpatoria, Yalta, Sevastopol, Feodosiya and Kerch are able to accept cruise ships, as a result, it is possible to rent such ships for organizing business events aboard. The time from autumn to spring is the best for events of business tourism in Crimea. At this time of the year there are not a lot of tourists, and it is not hot as in summer, and the prices are much more affordable. In the capital of the peninsula – Simferopol – international airport and the main railway junction of peninsula are situated. Railway lines reach to Sevastopol, Evpatoriya, Feodosiya, Kerch, however communication with the most popular resorts of South side – Yalta, Alushta, Sudak – are realized only by motor transport. It is possible to arrange charter flight in airport Belibek, that is situated not far from Sevastopol, however terminal infrastructure is absent. Saturation of Crimea of resort recreation objects, developed agriculture, in particular, wine-making (there are a lot of wine factories, for example, «Massandra» or «Inkerman», that produce also famous Europe brand of wine), a great amount of historical monuments, cultural sightseeing, gives the opportunity to hold different events of business tourism as for general questions as for thematic direction [4, 5].

Central region is mostly an agricultural region, but the dominant branches of production are mechanical engineering, metal working manufacturing, fiber production, food industry, building and ornamental stone production [6]. We should state a fact that infrastructure is not developed and the paving is almost the worst in Ukraine.

Beautiful nature, clean air, fascinating Carpathian Mountains, numerous hiking trails and recreational areas, unique flavor, hospitable and professional staff will make your journey to Western Ukraine unforgettable. This land is a convenient place for holding conferences, congresses, seminars, training sessions on general economic, scientific or culturological issues, which are not related to specific industries. Uzhgorode and Lviv as the centers are attractive for their historical monuments, medieval castles located around the cities and picturesque landscapes. One of the main advantages is closeness of three borders: Slovak, Romanian and Hungarian, which is very convenient for various negotiations and conferences with foreign partners and investors. It is also applicable for congresses on issues of cross-border cooperation. The main problem of business tourism in Ukraine is deficiency of companies, which are professionally engaged in dealing with the issues of inbound tourism promotion. One of them is the company «Business Forum», which is specialized in organization and conduction of international and local industry conferences [5, 17].

In general, Ukraine is quite attractive for business tourism, while this market in our country is still in the stage of growth. More and more companies are entering international markets. Before emergence of the economic crisis growth of this

market amounted to annual minimum of 30-60%. The market of business travel is something like indicator of economic situation in the country [2, 83]. However, we are convinced in recovering of business tourism market to the stage of active growth, when economic situation in our country becomes stable. We can say that the principal leaders in this area, which provide the range of services mentioned above, are such companies as «Obriy», «New Logic», «Pilot», «New Standard», «Нутко». They provide a full range of services: from booking hotels and organization travels to international exhibitions to organization of corporate events, seminars and conferences.

Over the past 10 years, Ukrainian market of hotel services offered for business traveler has been changed and expanded in the light of global trends, discerning businessmen and the rapid growth of hotel infrastructure in the country. Thus, Ukraine, located in the heart of Europe, as no other state can now claim to hold both usual business activities and the most complex and significant business events, which require various equipment and human resources.

LITERATURE

1. Украинский туризм/ Всеукраинское издание для профессионалов туристического бизнеса – К.: Издательство «Зеркало мира», 2009. – №7. – С. 70-87.
2. Украинский туризм/ Всеукраинское издание для профессионалов туристического бизнеса – К.: Издательство «Зеркало мира», 2009. – №6. – С. 90-99.
3. Украинская туристическая газета/ Ежемесячное информационно-деловое издание. К.: ООО «Новый друк», 2009. – № 11. – С. 4-5.
4. Украинская туристическая газета/ Ежемесячное информационно-деловое издание. К.: ООО «Новый друк», 2009. – № 12. – С. 16-18.
5. www.mw.com.ua
6. www.uitt-kiev.com

УДК 338.48:378

ПРОБЛЕМИ ЯКОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ СФЕРИ ТУРИЗМУ, З УРАХУВАННЯМ ЇЇ ПЕРСПЕКТИВНОГО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Костюкова О. М., к. і. н., доцент

кафедри туризму і готельно-ресторанної справи

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Соціально-економічні перетворення, які відбуваються в сфері туризму на сучасному етапі в Україні, визначають нові підходи до навчального процесу у вищій школі, впливають на максимізацію його ефективності. В цьому аспекті значна увага приділяється економічній освіті, яка формує спеціалістів для багатьох галузей народногосподарського комплексу і, зокрема, для галузі туризму. В зв'язку з цим актуально постає питання її удосконалення на основі застосування новітніх технологій, модульно-рейтингового навчання і експериментальної методики. Одним із основних принципів, на яких ґрунту-

ється підготовка фахівців туризму є випереджувальний характер навчання. Цей принцип забезпечується постійним оновленням змісту освіти та його коригуванням відповідно до досягнень світової вітчизняної науки і потреб економіки країни [1, 162].

Розвиток туризму істотно впливає на такі сектори економіки як транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво. Економічна діяльність туристської індустрії спрямована на забезпечення ефективного використання матеріально-технічної бази, кооперування коштів суб'єктів туристської діяльності, збільшення валютних надходжень до бюджету держави. В «Державній Програмі розвитку туризму на 2002-2010 роки» визначено збільшення частки туризму в макроекономічних показниках [2, 29]. Моделювання процесу економічної підготовки фахівців для сфери туризму ґрунтується на аналітично-синтетичній основі і охоплює широкий спектр напрямів застосування набутих теоретичних знань та практичних умінь і навичок. Глибоке вивчення планування діяльності туристського підприємства забезпечує майбутнім спеціалістам вміння досконало спланувати його організацію, розробити бізнес-план, який є основою для прийняття рішень і важливим документом для зовнішньої презентації проекту перед потенційними партнерами і державними органами [3, 162-163]. Сучасному менеджеру туристського бізнесу необхідні достатні знання з логістики, такі як управління фінансовими потоками в туристському підприємстві, основні сфери застосування і місце логістики в стратегічному плануванні та прогнозуванні туристської діяльності, парадигма і наукова база логістики, об'єкти логістичного управління і контролю в сфері туризму [4, 119, 123, 137]. Важливим компонентом практичної діяльності майбутнього фахівця є засвоєння новітніх комп'ютерних інформаційних технологій для уміння побудови блок-схеми алгоритму проведення розрахунку погашення кредиту та отримання прибутку при вкладенні інвестицій в розвиток туристського підприємства, підготовки рахунку-фактури з виконанням обчислень та розрахунків вартості турів, здійснення розрахунків та побудови графіку «Прогноз показників розвитку», підготовки звітів про прибутки, проведення обчислення амортизації основних засобів [5, 64, 105, 150].

Здійснення якісної економічної підготовки студентів можливе при додержанні дидактичних умов, які забезпечують цілісну систему професійних навичок та умінь під час навчального процесу. Зокрема, удосконалення змісту навчальних програм, з метою підвищення ефективності економічного мислення студентів; залучення їх до процесу вирішення прикладних завдань, які відтворюють типові проблемні виробничі ситуації; відпрацювання узагальнених прийомів пізнавальної діяльності; максимальне наближення змісту форм і методів навчальної діяльності до умов практичної сфери туризму.

В організації навчального процесу за кредитно-модульною системою значна увага приділяється удосконаленню методики викладання економічних дисциплін. Модульна технологія навчання та рейтинговий контроль передбачають визначення змісту дисципліни, вибір методів і засобів, як вже апробованих так і нововведених інноваційних. Формування інноваційної системи є основною умовою підвищення якості економічної підготовки студентів. На

підставі загальних положень розробляються конкретні модульні технологічні операції. Співвідношення теоретичної і практичної частини модуля повинно бути оптимальним і базуватися на основі професіоналізму та високої майстерності викладача. В основі модульної побудови навчального процесу закладається принцип системності, який визначає системність змісту навчальних дисциплін та системність контролю, що сприяє трансформуванню знань у професійні вміння аналізувати та прогнозувати конкретні рішення. Якість знань студентів повинна базуватися на постійному формуванні економічних понять. На першому етапі студенти виділяють основні суттєві опорні ознаки понять і розширюють свої знання про межі їх застосування. Далі виділяють ознаки понять та формують знання про структурні зв'язки і вміння їх самостійного діагностування. На наступних етапах формується система взаємозв'язаних економічних понять і вміння знаходити зв'язки між поняттями, які розрізняються за змістом. Останній етап – це формування умінь застосовувати засвоєні поняття для теоретичних положень та визначення закономірностей туристсько-економічної діяльності [6, 261].

Якість економічних знань майбутніх фахівців туризму ґрунтується на запровадженні удосконалених методів навчання і форм контролю: доповідь, бесіда, дискусія, опрацювання кейсів, ділова гра, ситуаційні вправи, спостереження, тестування, мінідиктант, індивідуальна здача розрахункових робіт, самостійна робота аналітичного характеру, фронтальне усне опитування, письмовий контроль і модульний контроль. Проблемним є вміння викладача вибрати і, використовуючи свою економічну компетентність, відповідно до вимог педагогічної методології, застосувати необхідний метод. Перспективним, з точки зору змісту і можливостей відкриття простору для творчості та визначення нових підходів до вирішення економічних завдань в майбутній практичній діяльності студентів, є використання методів мозкового штурму і письмового штурму. Мозковий штурм – це метод, який полягає у виокремленні процесів творення від їх оцінки. Мета методу – занурення студентів в атмосферу «вільного польоту думки», коли створення нових ідей стимулюється в процесі загального обговорення. Чим більша кількість ідей, тим вищі шанси знайти вирішення проблеми. Необхідно шукати шляхи удосконалення ідей, деталізувати їх з подальшим практичним застосуванням. Відмінність методу письмового штурму від класичного мозкового полягає в індивідуальній генерації ідей, в обмеженні зовнішнього впливу і до завершення робочого процесу експерименту – володінні правом власності на свої ідеї. В процесі застосування нових дидактичних технологій, метою заняття є не просто досягнення студентами певного рівня економічних знань, умінь і навичок, а, що надзвичайно важливо, створення навчальних умов для розвитку економічних якостей, економічного мислення і економічної поведінки майбутніх фахівців туризму.

Таким чином, в сучасних умовах інноваційного розвитку сфери туризму, проблеми підвищення якості економічної підготовки фахівців туристського освітнього напрямку є актуальним і потребують подальшого аналітичного дослідження.

1. Федорченко В.К. Теоретичні та методологічні засади підготовки фахівців для сфери туризму / В. К. Федорченко – К. : Видавничий дім «Слово», 2004. – 472 с.
2. Куроченко І.О. Державна Програма розвитку на 2002-2010 роки / І. О. Куроченко // Туризм. Організаційні засади. Інформація. – К. : Видавництво Європейського університету, 2005. – С. 29-38.
3. Мальська М. Планування діяльності туристичних підприємств / М. Мальська, О. Бордун – К. : Знання, 2005. – 272 с.
4. Скопель М.М. Комп'ютерні інформаційні технології в туризмі. / М. М. Скопель – К. : Кондор, 2005. – 302 с.
5. Шпак О.Т. Економічна підготовка педагогічних кадрів в системі безперервної освіти / О. Т. Шпак – К. : Четверта хвиля, 2000. – 352 с.

УДК 33.48 – 44(477.46)

АНАЛІЗ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЛИСЯНСЬКОГО РАЙОНУ

Вовкотруб Ю. М., к. і. н.,

доцент кафедри суспільних дисциплін і права
Черкаський державний технологічний університет

Сучасний туризм – не тільки засіб забезпечення змістовного дозвілля та оздоровлення, а також духовне збагачення людей. Він перетворився у дієвий засіб формування ринкових механізмів, поповнення державного та місцевих бюджетів, забезпечення зайнятості.

Вигідне географічне становище України, зокрема Черкащини, її багаті природно-рекреаційні ресурси, розвинута транспортна мережа і величезна кількість історико-культурних пам'яток визначають її неабияку туристичну привабливість.

Лисянський район Черкащини – унікальний регіон, який має прекрасні туристично-рекреаційні можливості та цікаве історичне минуле.

По-перше, одні колоритні назви мальовничих населених пунктів про це красномовно засвідчують: Босівка, Боярка, Будище, Бужанка, Верещаки, Виноград, Ганжалівка, Дашуківка, Дібрівка, Дубини, Жаб'янка, Журжинці, Кам'яний Брід, Кучківка, Мар'янівка, Михайлівка, Орли, Петрівка-Попівка, Петрівська Гута, Писарівка, Погибляк, Почапінці, Ріпки, Розкошівка, Рубаний Міст, Семенівка, Смільчинці, Тихонівка, Товсті Роги, Федюківка, Хижинці, Чаплинка, Чеснівка, Шестириці, Шубині Стави, Шушківка та Яблунівка [1, 10; 2, 317].

По-друге, район має зручне транспортне сполучення. Через його територію пролягає автомагістраль Біла Церква-Кіровоград, автошляхи Звенигородка-Жашків, Лисянка-Городище. Існує відгалуження Одеської залізниці, що обслуговує станції у Лисянці та Дашуківці [1, 3; 3, 314].

По-третє, Лисянщина володіє унікальними цінними рекреаційними ресурсами, тому що розташована на Придніпровській височині Східно-Європейської рівнини, на півночі центральної частини Черкаської області, у басейні середньої течії р. Гнилий Тікич [1,9; 3, 4]. На невеликій за розміром території (площа району – 746 кв. м.) розкинулося чотири водосховища і понад 180 ставків загальною площею водного дзеркала близько 1200 га. [4, 178]. Всі вони за незначним винятком входять у басейн Гнилого Тікича. Своєрідну ауру спокою і неквапливості створюють 17 гідрологічних заказників, які є скрізь, де протікає Гнилий Тікич, починаючи від Чаплинки і закінчуючи Шестирицями. Поблизу Лисянки пульсують два природних джерела під назвою Калиновий куц і Громова вода, які оголошені пам'ятками природи. На околиці села Будище знаходиться чи не єдиний в Україні заказник комах-етномофагів. Не менш визначним природним об'єктом є стародавній парк із ставком у селі Рубаний Міст, заснований ще у XVI ст. Всього ж на теренах Лисянщини налічується понад 20 об'єктів природоохоронного фонду [4, 179].

Чимало на території Лисянщини знаходиться історико-культурних місць та пам'яток архітектури, зокрема: “Зміїні вали” (10 км) – пам'ятка історії II тисячоліття до н. е.; “Козацькі вали” (600 га) – пам'ятка природи загальнодержавного значення; Калиновий куц – пам'ятка природи місцевого значення; каскад ГЕС на р. Гнилий Тікич: Боярська (1940), Лисянська (1954), Чаплинська (1954), Семенівська (1956), Кам'янобрідська (1958); масток та парк XVII ст. с. Мар'янівка; майдан “Бурти” – пам'ятка архітектури II тисячоліття до н. е., VI – IV ст. до н. е., XVI – XVII ст. н. е.; місця боїв Корсунь-Шевченківської битви 1944 р.; місця визвольних боїв за незалежність українського народу 1648 – 1657 рр.; місця визвольних боїв українського народу за незалежність 1917 – 1921 рр.; музейний комплекс під відкритим небом с. Порадівка; музейний комплекс під відкритим небом с. Шушківка; на березі Гнилого Тікича діє оздоровчий табір для школярів “Пролісок” (с. Бужанка); Погибляцький народний краєзнавчий музей; районний державний історичний музей; урочище “Карлсбад”; урочище Громова вода – пам'ятка природи місцевого значення; Свято-Успенська церква (с. Чаплинка); церква Покрови Пресвятої Богородиці у Верещаках; церква Різдва Пресвятої Богородиці 1830 р. у Журжинцях; Дзвіниця, церква святих мучениць Віри, Надії, Любові та матері їх Софії (с. Порадівка); церква Святої Олександри у Яблунівці; храм Святого Михаїла у Лисянці; церква Святого Миколи Чудотворця (с. Шушківка); цукроварні Лисянщини: Бужанська, Почапінська – пам'ятники промислової архітектури XIX ст. (на жаль, на даний момент обидві не працюють, а друга демонтована); Дашуківський комбінат бентонітових глин; місця, які відвідав Т. Г. Шевченко; понад 140 пам'ятників та пам'ятних знаків [5; 6].

Окрім цього, район пишається своїми видатними земляками, найзнаменитіші з них: художник-раліст, автор картин “Селянка з хлопчиком”, “Лірник”, “Свято на Україні” та інших, професор Київського художнього інституту І. С. Макуха-Макушенко (1867 – 1955); генетик, селекціонер, доктор біологічних наук, академік ВАСГНІЛ І. Є. Глуценко (1907 – 1990); Герої СРСР Я. О. Совенко (1914 – 1945), Є. К. Тищик (1919 – 1944), В. С. Хіміч